Lag ditt eget slektstre

Vet du egentlig hvem du er og hvem som har levd i familien din før deg? Flere og flere ønsker å bli kjent med sin historie. Det har aldri vært enklere enn nå. Av **Åshild Breian** Foto: **Esten Borgos, Scanpix, privat**

✦ En ganske vanlig måte å starte på er å finne slekten sin direkte bakover så langt som mulig. Mange av oss får et ønske om å finne røttene.

– Det er ganske lett til å begynne med, så lenge du vet hvilken kommune slektningene dine er født i. Du kommer ikke utenom en pc. Veldig mange arkiver er digitalisert og finnes tilgjengelig på Riksarkivet, forteller Mette Gunnari. Hun er ivrig slektsforsker og kontorleder i slektsforskningsorganisasjonen DIS-Norge. Gunnari har valgt å konsentrere seg om et slektstre som omfatter alle som er i familie med henne med såkalte blodsbånd. Det vil si at hun tar med inngiftede i slektstreet – men ikke foreldrene og søsken til de som er inngiftet.

Kirkebøkene på 1700-tallet ble ofte skrevet med gotisk skrift. Dette kan du lære deg på språkkurs i regi av DIS-Norge.

Det finnes to typer kirkebøker. Presten skrev den såkalte Minestralboken. Han skrev ofte detaljert, men det kunne være så som så med hvor ofte han førte boken. Noen skrev bare en gang i uken og da var det fort gjort at noe ble glemt. Men klokkeren førte Klokkeboken. Denne skulle føres hver dag. Gunnari mener det kan være vel verdt å kikke i begge.

Men før eller siden så stopper det opp. Kirkebøkene ble først ført fra 1600-tallet. Før den tid finnes det få skriftlige opptegnelser, og det kan være vanskelig å finne igjen navnene på slektninger. De fleste har store problemer med å komme lenger bakover enn til svartedauden fra 1347–1351. Da døde over halve Norges befolkning.

– Navneloven kom sent i Norge. Faktisk så sent som i 1923. Før den tid kunne hvem som helst ta hvilket som helst navn. Det gjør letingen mer komplisert, forteller Gunnari.

Som helt fersk slektsforsker kan det hende du lurer på hvorfor den siste folketellingen som er offentlig er helt fra 1910.

– Personvernloven regulerer hvilke opplysninger som skal være offentlig tilgjengelig. I de gamle folketellingene ble det tatt med både hva du het og hvor du bodde, men det kunne også stå hvorvidt du var straffet eller om du hadde vært på sinnssykehus. I noen registre står det svart på hvitt at noen er idioter. Fattiglem er vanlig. Det kan være sterk kost, og slike opplysninger skal ikke ligge ute mens folk lever. En god regel er derfor å spørre nålevende slektninger om det er greit å samle opplysninger, men det beste er å ikke ta med nålevende slektninger eller å sørge for at det kun er inviterte som får tilgang til opplysningene i online-programmer.

IKKE ALLE OPPDAGELSER ER like hyggelige eller forventede. For å illustrere noen av det som kan dukke opp forteller Gunnari at hun en gang var med et par for å kikke i en kirkebok. De skulle sjekke en barnedåp. Der hadde presten nedtegnet at dette barnet var et resultat av incest i familien.

– Prester noterte alltid om barnet var såkalt ekte eller uekte i kirkebøkene, men noen skrev mye mer enn som så. Jeg visste ikke helt om jeg skulle fortelle det til de som var med meg. Men de tok det pent og som en saksopplysning. Men det sier litt om at det kan ligge overraskelser i gammelt materiale, sier Gunnari.

Er det noe du lurer på i forhold til din slektsforskning hjelper DIS-Norge gjerne til. De har en egen side hvor ettersøkninger kan legges ut – eller bare ønsker om tips og råd. ✦

Liv Ofsdals mormor (t.v.) Brynhild Rina Larsen ble satt bort av faren sin og ville aldri snakke om det. Hun fant på sin historie. Brynhilds far (t.h.), Alexander Theodor Larsen, her med datteren Ragnhild Signe, maktet ikke å ta vare på barna da kona døde.

Søk på nettet førte til resultater:

Fant ny familie

Historien din kan være mer spennende enn du tror. Liv fant sin egentlige oldemor og en ny tremenning. Mette fant en ny gren av familien på Fiji.

Mette Gunnari leter i kirkebøker på nett.

Se de ligner på Mette Gunnari – enda de bor på Fiji-øyene.

✦ Egentlig startet alt med et spørsmål. Det store spørsmålet om hvor hun virkelig kom fra. Liv Ofsdal (57) forteller om den gangen moren hennes kom på at Internett kunne brukes til noe nyttig. Til å finne ut om hemmeligheter i slekten, for eksempel.

Det hadde seg nemlig slik at Livs mormor vokste opp som såkalt pleiebarn på Gjerdrum. Selv fortalte mormoren at foreldrene hennes hadde reist til Amerika og etterlatt seg fem barn her. Hun nektet å fortelle om noe annet så lenge hun levde.

Men det var noe som ikke rimte. Som voksen begynte Liv å undersøke hva som egentlig hadde skjedd. Og ganske riktig. Historien med Amerika stemte ikke. Og nett-anstrengelsene til Liv førte til at hun fant ny slekt her i landet.

– Jeg la ut en etterlysning på nettet og fikk svar fra en kvinne som viste seg å være datter til min tremenning. Hun hadde allerede drevet med slektsforskning en stund og kunne fortelle meg om en hel familie som jeg ikke visste om! Laila Christiansen sendte meg linker til bilder av en oldefar jeg aldri hadde hørt om. Det var spesielt å få vite om, og vi har blitt veldig gode venner.

Liv Ofsdal (t.v.) og Mette Gunnari finner stadig skatter i biblioteket til DIS-Norge. Her holder de en håndskrevet protokoll over tidligere sogneprester. Begge liker å gå til den originale kilden for å dobbeltsjekke informasjonen.

Liv Ofsdal t.h fant tremenning Laila Christiansen mens hun lette etter slekt. Nå reiser Liv og Laila verden rundt.

Grunnen til bortsettingen av min mormor og hennes søsken var at moren deres døde da barna var små, min mormor var yngst av de fem og kun to år gammel da moren døde. Faren kunne ikke ta seg av dem, så de ble alle satt bort til familier på Gjerdrum, forteller Liv.

Hun jobber deltid i foreningen DIS-Norge, Databehandling i slektsforskning. Liv er redaktør for et lokalt medlemsblad i foreningen og bruker fritiden på egen slektsforskning. Hun er ikke så opptatt av å komme så langt bakover i tid som mulig. Men hun kan skilte med å kjenne familien ni tippoldegenerasjoner bakover i tid. Da havner vi på 1600-tallet en gang.

– Jeg kom over en heller spesiell historie fra 1600-tallet fordi det viser seg at en slektning ble brent på bål for hekseri. Jeg har funnet nedtegnelser over rettssaken og det hele. Hun må ha vært en voksen kvinne fordi hun sto oppført med flere barn. forteller Liv.

Hun hadde neppe trodd at hun skulle bli så engasjert i sin egen familie. Men det er noe med blodsbåndene og det nitidige arbeidet for å få puslespillet sammen. Hun foretar ofte reiser for å finne ut av ting eller for å sjekke primærkilder som kirkebøker. Dessuten har hun startet å blogge om interessen sin. Blogge gjør også hennes nye familiemedlem Laila Christiansen. Begge er ivrige.

Men først og fremst har Liv spesialisert seg på å finne så mange nålevende slektninger som mulig. Hun har funnet to nye slektsmedlemmer som hun nå har mye kontakt med blant annet takket være Facebook og bloggene.

Mette Gunnari (52) er kontorleder og har sidekontoret til Liv i DIS-Norge og jobber på heltid med slektsspørsmål. Men hun har helt andre utfordringer.

– Min far kommer fra en finsk slekt. Min mor er fra Tsjekkia. Dermed er det ikke så lett å finne familie langt bakover i tid. I Norge har jeg forsket meg bakover til 1500-tallet. Det jeg synes er spennende nå er å få litt kjøtt på beinet. Altså litt mer historie om hver enkelt, sier hun.

FAREN TIL METTE DREV ALLTID med slektsforskning, og lenge overlot hun det bare til ham. Men Mette skrev en særoppgave da hun gikk siste året på gymnaset. Den het: "Finnenes innvandring til Nord-Troms og Finnmark i 1870-årene på grunn av hungersnød".

– Det var nok en litt sær oppgave å skrive for en så ung jente, men jeg begynte først med slektsgransking for alvor da Internett kom. Og jeg ble helt hekta da jeg fikk en piratkopi av et slektsforskningsprogram på en diskett.

Ingen av de to har en helt eksakt oversikt over hvor mange familiemedlemmer de har i databasen sin. Men det er flere tusen. De mest iherdige slektsgranskerne kan komme opp i flere hundre tusen navn i en base.

Mette Gunnari har en rørende historie om hva ivrige søk etter gamle slektninger kan føre til.

– Det var en bror i oldermors søskenflokk som jeg ikke greide å finne noen opplysninger om. Han var bare helt ute av arkivene. Jeg visste navnet hans og når han var født. Han hadde det norsk-klingende navnet Harald Molvik, og jeg endte opp med å legge ut et internasjonalt søk i 2004.

Først fem år etterpå fikk hun svar. Han hadde vært sjømann og giftet seg med en innfødt jente, Felice, fra Fiji.

– Det var en helt fantastisk følelse med et slikt gjennombrudd. Jeg kjenner det ennå når jeg forteller om det. Nå har jeg fått kontakt med familien min som driver bungalowutleie på Fiji. Til sommeren kommer de på besøk til oss, og det er klart av vi skal besøke dem, sier Gunnari.

Fra Finland til Fiji. Hun hadde ikke drømt at noe så eksotisk skulle dukke opp da hun åpnet opp for sin store interesse og begynte å dyrke den på ordentlig. Hvem vet hva du kan komme til å finne når du begynner å nøste opp i din ukjente fortid? ✦

Slik lager du ditt eget slektstre ▶

Starthjelp for nybegynnere

Hvordan vil du lage *ditt* slektstre? Er du opptatt av en rett linje bakover eller ønsker du å gå så bredt som mulig?

✦ Det er en klar regel som gjelder til å begynne med. Det gjelder å ikke utsette letingen for lenge. Finn frem det du måtte ha av skriftlig informasjon og ta kontakt med familiemedlemmer du kanskje ikke har hatt kontakt med på lenge. Intervju de eldste medlemmene i din slekt. De vil bli henrykt over å kunne fortelle hva de vet.

Få alle du besøker til å grave frem gamle bilder og album. Ta kopi av bildene eller scann dem inn på pcen. Få noen til å sette navn på dem. Det er utrolig hvor mange navnløse bilder det finnes rundt om i de norske hjem! Husk å skrive ned historiene som dukker opp når dere snakker om bildene. Det kan være andre enn deg som har glede av dette. Og tro ikke at du husker alle detaljene. For det gjør ingen.

Finnes det noen skriftlige nedtegnelser over din slekt? Finn dem frem og få eventuelt noen til å utdype.

Ditt viktigste verktøy i slektsgransking er en pc. Du vil ha stor nytte av et eget slektsforskningsprogram. Det finnes mange å velge imellom, for eksempel Brothers Keeper, Legacy, TMG og Reunion for Mac.

På nettet finnes en rekke online-muligheter til å legge ut et slektstre. På myheritage.com er det gratis å legge inn inntil 250 familiemedlemmer, så koster det penger. Her kan du matche ditt familietre med andre familiemedlemmers tre. Dermed kan du få en veldig stor familie etter hvert. Men husk å ettersjekke fakta. Feilkildene er mange. Navn kan være feilstavet helt fra begynnelsen av, eller det kan ha sneket seg inn feil etterhvert.

Slektsforskning er langt enklere enn før. Elektroniske registre sørger for at du kommer raskere til målet. Start med siste offentlige folketelling fra 1910. Den finner du på arkivverkets hjemmesider. Alle folketellinger og manntall tilbake til 1661–1666 ligger her.

Du bør vite hvilket fylke slektningene dine bodde i for å få treff. Alle data er offentlige og tilgjengelig. Det er bare å sette i gang. Du trenger ikke noe passord.

SÅ LENGE DU HAR SLEKT på landet er Bygdebøkene et godt sted å lete. Der finner du opptegnelser over hvem som eide gårder og hvem som bodde der i generasjon etter generasjon.

DIS-Norge er et godt sted å begynne et søk. Medlemmer kan sitte i biblioteket i foreningen mellom 09–15 på hverdager. Her finnes også et stort arkiv med mange bygdebøker fra hele landet. Det finnes også en slektskafé her. Det finnes egne DIS-lag i alle fylker i Norge, der det er en rekke aktiviteter du kan være med på. Se disnorge.no.

Du kan lære mye av å lese andres slektsblogger. Liv Ofsdals blogg heter "Min digitale verden" og finnes på livofs.blogspot.com. ✦

Mange familier har fått trykket opp sin egen slektsbok. I denne boken finner du ut hvordan du gjør det.

Gamle kilder er en glede å lete i. Vakre er de også.

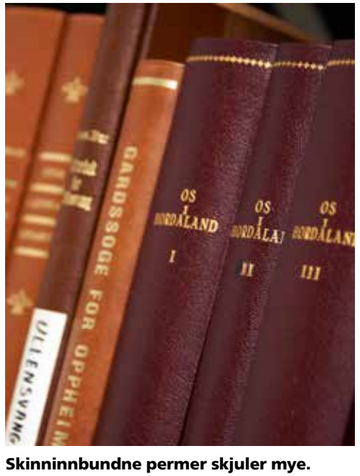

Skinninnbundne permer skjuler mye.

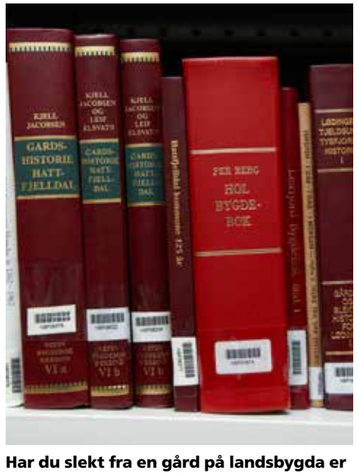

Har du slekt fra en gård på landsbygda er bygdebøkene et godt sted å lete etter tidligere generasjoner.

Slik gjør du det:

1. Gå inn på digitalarkivet.no Her finner du informasjon om folketellinger tilbake til 1661. Skriv inn navnet på slektningen din i søkefeltet og du er i gang. Siste offentlige folketelling er fra 1910.

2. Hvis du vet årstallet for når slektningen din er født kan du finne spennende opplysninger i kirkebøker som nå finnes tilgjengelig på nettet. Mange av disse opplysningene er skrevet inn for hånd.

Og/eller oppsøke Riksarkivet i Oslo

3. Du må lære deg å tyde håndskrifter når du leter i gamle kirkebøker. Med litt trening går det fint. Og det er de utroligste nedtegnelser du kommer over.

4. Lag ditt eget slektstre på nettet. Det kan være en god idé å prøve på myheritage.no Da starter du jakten på denne siden du ser her. Det er bare å fylle inn navn og fødselsdato, så er du i gang!

5. Det finnes en rekke tilleggstjenester på My heritage. Har du familie i USA kan folketellingen fra 1940 kanskje være av interesse. Herfra kan du lage statistikk over familiebegivenheter. Hvilket navn er mest populært i din familie for eksempel?

6. Lag slektstreet ved å klikke på ikonet hvor det står tre i de øverste fanene. Begynn med deg selv og bygg utover. Det kan være en ide å gå ut fra blodsbånd, i alle fall til å begynne med. Legg inn navn på ektefeller, men ikke alle i deres familie også.